

Otázky a odpovědi k novele zákona o SPOD I. (seminář 19. 11. 2021)

Dotazy k oblasti NRP

- V případě, že bude dítě předáno do péče pěstouna v rámci neodkladné krizové péče (§27a), odst. 10), bude muset být pěstoun volný? Co se bude dělat, pokud pěstoun nebude doma? Bude to čistě dobrovolná záležitost?

Pro zajištění bezodkladné dočasné péče o dítě je třeba, aby pěstoun měl v danou chvíli vytvořeny podmínky pro převzetí dítěte (např. s ohledem na ostatní svěřené děti apod.). Podmínkou ale není, aby byl pěstoun na přechodnou dobu „volný“, tedy aby aktuálně nepečoval o žádné dítě. OSPOD bude vycházet z opisu seznamu osob v evidenci, který musí dle zákona (§ 27a odst. 6 ZSPOD) krajský úřad OÚ ORP ve svém obvodu předávat. Tento seznam musí být pravidelně aktualizován a musí obsahovat také charakteristiku dětí, kterým jsou osoby v evidenci schopny poskytnout péči. Předpokládáme, že osoby v evidenci pro poskytování PPPD jsou profesionálové a vyjdou OÚ ORP vstříc, pokud bude třeba zajistit dočasnou bezodkladnou péči dítěti, pokud jim nebudou bránit závažné důvody.

- Jak by měla vypadat zpráva o výkonu PP u osob v evidenci, pokud pěstoun bude pečovat o děti z různých ORP? Může být 1 zpráva poslána na 2 OSpody, když tam budou informace o různých dětech?

V případě odlišných OÚ ORP místně příslušných dle trvalého pobytu dětí svěřených do (přechodné) pěstounské péče lze zasílání zpráv řešit buď zasláním dvou různých samostatných zpráv (např. pokud jde o PPPD, kdy jsou děti umísťovány do péče postupně), eventuálně lze vypracovat zprávu o průběhu výkonu pěstounské péče jedinou, pokud jsou pro oba (všechny) dotčené OSPODy podstatné nejen informace o „jejich“ dítěti, ale také informace o celkové situaci v pěstounské rodině, včetně vzájemných vztahů mezi svěřenými dětmi nebo toho, zda do pěstounské rodiny dochází (dojíždí) rodiče či jiní příbuzní druhého dítěte atd. Tj. v určitém rozsahu se informace o ostatních svěřených dětech v péči pěstouna musí sdělit i nepříslušnému OÚ ORP

- Při výpovědi dohody pro nespolupráci osoby pečující tedy nebude povinnost uzavřít dohodu pro místně příslušné ORP? Zaznělo, že by to bylo vhodnější - povinnost to tedy není?

Podle stávající právní úpravy (do 31.12.2021) je dle § 47c odst. 5 ZSPOD povinen OÚ ORP, v jehož obvodu má osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt, byla-li dohoda o výkonu PP vypovězena ze strany doprovázejícího subjektu z důvodů uvedených v odstavci druhém, do 30 dnů vydat správní rozhodnutí a upravit práva a povinnosti podle § 47a správním rozhodnutím. Tato úprava je však od ledna 2022 zrušena a nahrazena právní úpravou novou. O zániku dohody o výkonu PP je doprovázející subjekt povinen bez zbytečného odkladu informovat místně příslušný OÚ ORP. Pokud osoba pečující nebo osoba v evidenci neuzavře bezprostředně po zániku dohody o výkonu PP novou dohodu, zahájí místně příslušný OÚ ORP správní řízení o vydání správního rozhodnutí, kde upraví práva a povinnosti dle § 47a. Pokud je důvodem zániku dohody o výkonu PP výpověď ze strany doprovázejícího subjektu (což je možné pouze z důvodů uvedených v odst. 2), je to signálem pro příslušný OÚ ORP, aby se daleko více zabýval tím, zda udělí souhlas s uzavřením dohody s jiným subjektem nebo nikoli. V některých případech bude namísto souhlas s uzavřením dohody nedat a s osobou pečující/v evidenci uzavře dohodu místně

příslušný OÚ ORP, eventuálně vydá správní rozhodnutí o úpravě práv a povinností dle § 47a ZSPOD.

- Kdo by měl rozhodovat o přestupku dle § 59 f odst. 1 písm. q). Bude to KP ÚP? (pověřená osoba v rozporu s § 47 d odst. 10 nepředloží ve lhůtě zákonem požadovaný přehled čerpání státního příspěvku za příslušný kalendářní rok nebo nepřevede nevyčerpanou část státního příspěvku)
K projednání nového přestupku podle § 59f odst. 1 písm. q) bude na prvním stupni věcně příslušný Úřad práce ČR, jak vyplývá z § 59h odst. 1 písm. f). Organizační zajištění této agendy, tj. zda v rámci Úřadu práce ČR bude projednání tohoto přestupku svěřeno do gesce krajských poboček nebo Generálního ředitelství ÚP, bude stanoveno vnitřním předpisem Úřadu práce ČR.
- Dobrý den, lze považovat za zprostředkované pěstouny také vytipované osvojitele v případě, že k osvojení nakonec nedošlo, ale dítě jim bylo svěřeno do PP nebo poručenství?
Ano, byl by tím splněn požadavek vyslovení vhodnosti ze strany KÚ. Podmínkou však je, že pěstounství nebo poručenství vytipovaných žadatelů o zprostředkování osvojení bezprostředně navazuje na oznámení krajského úřadu o vhodnosti podle § 24 odst. 2 písm. a) a že vybraní žadatelé v zákonem stanovené lhůtě podle § 24 odst. 3 podali k soudu návrh na svěřeni dítěte do pěstounské nebo předpěstounské péče, na jejich jmenování poručníky dítěte nebo na svěřeni dítěte do péče před osvojením (ačkoliv je následně návrh na péči před osvojením zamítnut nebo vzat zpět a nahrazen návrhem na pěstounství nebo poručenství).
- Jak pohlížet na pěstounskou péči v případě, kdy pečující osoby prostřednictvím různých organizací, které nabízejí podporu pěstounským rodinám a spolupracují s krajskými úřady celorepublikově, umožní zprostředkování dětí, kterým se nedaří náhradní péči zajistit přes KÚ, osoby tedy neobdrží tu vhodnost od KÚ pro konkrétní dítě (děti).
Předpokladem zprostředkování PP je vyslovení vhodnosti zákonem určeným subjektem, tedy krajským úřadem, nikoliv jinými subjekty. Správným postupem je předání informace o vhodných zájemcích obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle § 21 odst. 1 věta první a § 48 odst. 2 písm. g) ZSPOD, jde-li o zájemce nezařazené v evidenci žadatelů o zprostředkování NRP, případně krajskému úřadu, jde-li o zájemce zařazené do evidence žadatelů o zprostředkování NRP. Pokud by došlo ke zprostředkování NRP v rozporu s § 19a odst. 2, resp. odst. 1 písm. d) ZSPOD, zakládá takové jednání přestupkovou odpovědnost za přestupek podle § 59 odst. 1 písm. c), za který lze vedle napomenutí nebo pokuty až do výše 200 000 Kč nově uložit též správní trest zákazu činnosti až na 3 roky (viz novelizovaný § 59 odst. 4).
- Jak to bude s pěstouny, kteří již krajem nebyli doporučeni, tudíž nejsou zprostředkováni, ale soud jim do pěstounské péče svěřil dítě, které není ani příbuzné. Do jaké skupiny pěstounů budou zařazeni tito pěstouni.
Pokud nejde o osoby, které byly zařazené do evidence pro zprostředkování pěstounské péče a následně vybrány krajským úřadem (ev. do r. 2013 MPSV) jakožto vhodné pro konkrétní dítě z evidence KÚ (nebylo vydáno oznámení o vhodnosti) půjde o nezprostředkované pěstouny, a to i když nejsou se svěřeným dítětem v příbuzenském vztahu. Dítě jim soud svěřil na jejich návrh bez zprostředkování dítě orgány sociálně-právní ochrany dětí (zprostředkování pěstounské péče je vyloučeno pouze v případě, že návrh na svěřeni dítěte do péče podal příbuzný nebo jiná

osoba blízká – viz § 20 odst. 2 písm. b) ZSPOD). Výjimka je pouze v případě přijetí sourozence dítěte zprostředkovaného KÚ nebo MPSV – viz § 47a odst. 1 písm. b) bod 3.

- Děti svěřené do péče jiné fyzické osoby - o příspěvek na úhradu potřeb dítěte si musí požádat? Nebo je jiná možnost, jak se o nich ÚP dozví?
Ano, musí si požádat Žádost o přiznání příspěvku na úhradu potřeb podává za dítě nikoliv zákonný zástupce, ale jiná osoba pečující, do jejíž péče bylo dítě svěřeno podle § 953 o.z. Je vhodné, aby místně příslušný OÚ ORP v rámci pravidelného sledování situace a vývoje dítěte v péči jiné osoby pečující (§ 19 odst. 4 ZSPOD) poučil tuto osobu na možnost uplatnění nároku dítěte na příspěvek na úhradu potřeb, pokud soudem stanovené výživné, které jsou rodiče nebo vzdálenější předci povinni platit k rukám osoby pečující, je nižší než částka příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle § 47f odst. 3 a 4.
- Dobrý den, v případě svěřenectví, kde je určeno výživné rodičům, bude o toto výživné krácen příspěvek na úhradu potřeb dítěte? Případně bude nově určováno výživné na účet ÚP, jako je tomu u pěstounské péče?
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte pro děti ve svěřenectví bude krácen o částku výživného stanovenou soudem, a to bez ohledu na to, zda je soudem stanovené výživné fakticky hrazeno či nikoliv. Výživné budou rodiče nebo jiné osoby povinné výživou hradit nadále k rukám pečující osoby, na stát právo dítěte na výživné nepřechází.
- Budou se nějak měnit rejstříky?
Ne, rejstříky NRP se měnit v souvislosti s novelou nebudou.

Dotazy k zaopatřovacímu příspěvku

- Bude mít nárok na zaopatřující příspěvek dítě, které je déle než rok před zletilostí v pěstounské péči na přechodnou dobu?
Ano, v rámci PPPD jde o splnění předpokladu pro nárok na zaopatřovací příspěvek, neboť se jedná o pěstounskou péči, která „byla zprostředkována podle zákona o soc.-práv. ochraně dětí“; k tomu srov. obdobně i § 47a odst. 1 písm. b) bod 2. ve spojení s § 14 odst. 1 písm. f) a s § 27a odst. 7.
- Bude posuzováno pro výplatu zaopatřovacího příspěvku to, že dítěti v ÚV je dlouhodobě vyplácen sirotčí důchod?
V případě nezaopatřeného dítěte, jemuž je v ústavním zařízení nadále poskytováno plné přímé zaopatření, zaopatřovací příspěvek nepřisluší (srov. § 50b odst. 8 na konci: „za dobu, po kterou mladý dospělý zůstává v plném přímém zaopatření školského zařízení pro výkon ústavní výchovy, mu zaopatřovací příspěvek podle odstavce 1 nenáleží“). Nárok na výplatu sirotčího důchodu se odráží podle školských předpisů po dobu poskytování plného přímého zaopatření ve školském zařízení ve výměře „úhrady péče“ podle § 29 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy ve školských zařízeních. S problematikou zaopatřovacího příspěvku uvedené tedy nesouvisí. Obecně však platí, že u osoby, která má nárok na zaopatřovací příspěvek z důvodu pokračující nezaopatřenosti (tj. také po skončení pobytu ve školském zařízení pro výkon ústavní

výchovy) a je jí vyplácen sirotčí důchod, bude zaopatřovací příspěvek vyplácen pouze v případě, pokud by byla výše zaopatřovacího příspěvku vyšší, než výše sirotčího důchodu, a to ve výši rozdílu mezi zaopatřovacím příspěvkem a důchodem (viz ust. § 50e odst. 3).

- **Prosím existuje již nějaký vzor nebo doporučený obsah k plánu mladého dospělého?**
Na stručné metodické informace, včetně doporučeného obsahu individuálního plánu pracujeme společně s kolegy z odboru sociálních služeb (v rámci metodického vedení soc. kurátorů).
- **Zaopatřovací příspěvek tedy nenáleží dětem v cizí péči?**
Bohužel, na tyto děti se nárok na zaopatřovací příspěvek nevztahuje, stejně jako se na ně dosud nevztahuje nárok na dávky pěstounské péče a jako se na ně nebude ani po 1. 1. 2022 vztahovat nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte po dosažení zletilosti. Důvodem je skutečnost, že podmínkou svěřeni dítěte do péče jiné osoby podle § 953 o.z. je skutečnost, že je možné rodičům nebo ostatním příbuzným uložit povinnost hradit výživné na dítě k rukám osoby pečující ve výši odpovídající odůvodněným potřebám dítěte (srov. § 957 o.z.). Institut svěřenectví je však třeba do budoucna systémově upravit.
- **Mají již zletilé děti (nabytí zletilosti v roce 2021), co jsou stále nezaopatřenými dětmi (studují), možnost žádat od ledna o opakující se zaopatřovací příspěvek?**
Ano, pokud je splněna zákonem stanovená délka pobytu v některém typu náhradní péče před dosažením zletilosti/nabytím plné svéprávnosti a ostatní podmínky stanovené zákonem v § 50b odst. 1. Zejména je nezbytné, aby i tito mladí dospělí měli před podáním žádosti o opakující se zaopatřovací příspěvek vypracován individuální plán mladého dospělého podle § 50d.
- **Může si mladý dospělý požádat o ZP např., až mu bude 21, když znova začne studovat, tzn., nebude zde návaznost na zletilost?**
Ano, viz odpověď na předcházející dotaz.
- **Kdo bude mladého dospělého kontaktovat o možnosti využít zaopatřovací příspěvek?**
Ideálně klíčový pracovník OSPOD nebo sociální kurátor pro dospělé, případně pracovník ústavu, pěstoun nebo pracovník NNO. Příslušný OÚ ORP, v jehož evidenci je zařazeno dítě v pěstounství, poručenství nebo v ústavní výchově, bude povinen nejpozději 6 měsíců před zletilostí dítěte (18. rokem věku) informovat sociálního kurátora OÚ ORP o nadcházejícím ukončení náhradní péče u tohoto dítěte a poskytnout mu informace o tomto dítěti pro zajištění návazné sociální práce (viz § 50d odst. 6). Již před dosažením zletilosti a ukončením náhradní bude dítě oprávněno požádat sociálního kurátora o vypracování individuálního plánu mladého dospělého, na jehož vypracování bude v takovém případě spolupracovat ještě též příslušný OSPOD (viz § 50d odst. 5). Pracujeme v současné chvíli na informačních materiálech, které by měli tito pracovníci k dispozici a rádi bychom oslovili též přímo mladé lidi (prostřednictvím sociálních sítí).

Dotazy k rozhodování o vydání souhlasu s pobytem dítěte ve ZDVOP

- Bude nutné pro řízení o žádosti o vydání souhlasu pro pobyt ve ZDVOP zakládat zvláštní spis?
Ano, půjde o samostatnou složku „správní spis“ podle § 18 správního řádu a čl. 7 spisové směrnice MPSV, která však bude součástí spisové dokumentace ochrany mládeže (spis Om), pokud je již k dítěti vedena, popř. k ní bude připojena, dojde-li k zavedení dítěte do základní evidence ochrany mládeže po zahájení řízení o vydání souhlasu (popř. i po vydání rozhodnutí). Pokud tu však nebudou další důvody pro zařazení dítěte do evidence ochrany mládeže (tak tomu může být zejména v souvislosti s vydáváním souhlasu s pobytem dítěte v DOZP vydávaným před dosažením věku 15 let), pak se bude zakládat pouze samostatný správní spis podle § 18 správního řádu.
- Pokud tomu dobře rozumíme - v podstatě bude vydáno toliko rozhodnutí (jeden papír), které bude obsahovat vše podstatné a nic jiného nemusí v rámci správního řízení OSPOD realizovat? Budeme vést zvláštní spis o tomto správním řízení (je jasné, že provedeme prošetření situace dítěte a dle toho se rozhodne)?
Ano, vydání rozhodnutí (kladného i zamítavého) může být prvním úkonem v řízení v souladu s § 64 odst. 2 věta třetí. Před vydáním rozhodnutí není nutné umožnit účastníkům řízení vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, a to ani v případě, že OÚ ORP hodlá žádost o vydání souhlasu zamítnout (viz § 64 odst. 4 věta druhá). Druhá část otázky je odpovězena v předchozím bodě.
- Jenom pro ujasnění, správní řízení o vydání souhlasu povede místně příslušný OSPOD dle trvalého pobytu dítěte? **Ano.**
- Mohu ještě požádat o informaci o doručování rozhodnutí - tedy ZDVOP a zákonnému zástupci?
Ano, rozhodnutí podle § 16b bude vždy doručováno do vlastních rukou:
  1. provozovateli ZDVOP, DOZP nebo dětského domova pro děti do 3 let,
  2. zákonnému zástupci nebo poručníkovi v případě, že za dítě uzavřel smlouvu a zastupuje dítě v řízení o vydání souhlasu,
  3. přímo samotnému dítěti, pokud je smlouva sjednána s dítětem bez jeho zastoupení rodičem nebo poručníkem.

Pokud jde o doručování rozhodnutí dítěti, podle § 20 odst. 1 správního řádu platí, že fyzické osobě lze doručit písemnost na jakékoliv místo, kde bude zastížena. Je-li tedy dítě na základě smlouvy o poskytování ochrany a pomoc v péči ZDVOP, nebude mu OÚ ORP doručovat rozhodnutí na adresu trvalého pobytu dítěte nebo jinou adresu pro doručování, ale na adresu sídla ZDVOP. Rozhodnutí může dítěti doručit osobně i pověřený zaměstnanec OSPOD v rámci návštěvy dítěte v zařízení, neboť pokud nelze písemnost doručit adresátovi do datové schránky, může písemnost doručovat sám správní orgán, který ji vyhotovil (viz § 19 odst. 1 správního řádu). Provádí-li doručení sám správní orgán, může písemnost doručovat i mimo územní obvod tohoto správního orgánu.
- Jak budeme postupovat v případech, kdy žádost o vydání souhlasu bude zaslána na OSPOD opožděně, ale důvody pro pobyt dítěte např. ve ZDVOP budou stále trvat? OSPOD však rozhodnutí vydat nemůže?

Žádost je třeba podat v zákonné lhůtě, je to i v zájmu zřizovatele zařízení. Řízení o opožděně podané žádosti bude muset být usnesením zastaveno, do okamžiku nabytí právní moci tohoto usnesení však trvá závazek z uzavřené smlouvy a tím pádem i nárok na státní příspěvek. Jsou-li tu materiální důvody pro poskytování ochrany a pomoci dítěti ve ZDVOP, je tu časový prostor pro uzavření nové smlouvy obratem, popř. pro podání návrhu na předběžnou úpravu poměrů dítěte k soudu.

- V případě sourozenecké skupiny doručovat každému dítěti zvlášť?
Ano. Každému účastníku řízení je třeba doručovat samostatně. Pouze v případě, kdy jde o sourozence, kteří nebyli způsobilí sami uzavřít smlouvu a při jejím uzavření je zastupoval zákonný zástupce, bude se doručovat pouze tomuto zákonnému zástupci.

Dotazy k předběžným opatřením

- Budoucí osvojitelé již nemohou podávat návrh na svěřeni dítěte na tzv. pomalé PO?
Nikoliv, ledaže by šlo o osoby dítěti příbuzné nebo společensky blízké (typicky osvojení v rámci rodiny). Nicméně ani v případě příbuzných by nemělo být předběžným opatřením soudu podle § 74 nebo § 102 o.s.ř. suplováno „meritorní“ usnesení soudu o předání dítěte do péče před osvojením podle § 823 nebo § 827 občanského zákoníku, neboť by tím docházelo k obcházení zákonného požadavku, že soud je povinen před předáním dítěte do péče budoucího osvojitele nebo do péče před osvojením provést šetření ohledně vzájemné vhodnosti dítěte a osvojitele v rozsahu stanoveném v § 827 odst. 1 o.z. a § 438 z.ř.s.
- Rodič dítěte, které nezvládá (kurátorské děti) již nebude moci podat návrh na pomalé PO, kde by žádal o umístění např. do DDÚ?
Ne. Z povahy věci rodič nemůže podávat sám proti sobě návrh na rozhodnutí, které může mít povahu omezení rodičovské odpovědnosti, tedy na rozhodnutí, které má povahu sankce vůči rodiči. Zejména ne proto, že se v případě umístění do DDÚ nejedná o umístění u osoby dítěti příbuzné nebo blízké. Rodič však může podat návrh na předběžné opatření, jímž se dítě odevzdává do péče druhého z rodičů nebo do péče osoby dítěti příbuzné nebo blízké, jiná osoba než druhý rodič by ovšem s takovým postupem musela souhlasit.

Dotazy k nastavení věkové hranice umísťování dítěte do pobytové péče

- V případě, že budeme mít postižené miminko, u kterého se do jednoho roku neposoudí stupeň závislosti. A nebude možné jej umístit do PPPD. Bude možné jej umístit do DOZP?
Ano, a to v případě splnění podmínek podle § 48 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tj. že
  - lze u dítěte mladšího 4 let po dosažení 1 roku věku předpokládat naplnění podmínek závislosti na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III a IV, a orgán sociálně-právní ochrany dětí písemně potvrdí, že potřebnou péči nelze dítěti zajistit v rodinné nebo náhradní rodinné péči; nebo
  - je-li podána žádost o přiznání příspěvku na péči dítěti mladšímu 4 let a neposkytnutí pomoci ze strany DOZP by podle posudku vydaného poskytovatelem zdravotních služeb ohrozilo život nebo zdraví dítěte, a to do skončení řízení o příspěvku na péči.

Otázka je však s ohledem na účinnost citované úpravy zákona o soc. službách až od 1. 1. 2025 do značné míry předčasná.

Dotazy ke spisové dokumentaci

- Prosím ještě o upřesnění - zvláštní spisová dokumentace se neváže tedy k výkonu kolizního opatrovnictví, kde běžně zakládáme Om? Jde o věcné opatrovnictví či poručnictví např. pro správu jmění?

Zvláštní spisová dokumentace bude vedena ve všech případech, kdy je spis OÚ ORP založen z jiného důvodu, než je ohrožení dítěte dle §6 zákona o SPOD, tj. včetně výkonu kolizního opatrovnictví dítěte podle § 892 odst. 3 o.z. Konkrétně půjde zejména o případy

- jmenování OSPOD procesním opatrovníkem dítěte podle § 434 z.ř.s. (řízení ve věcech osvojení), § 455 z.ř.s (řízení ve věci předběžné úpravy poměrů dítěte), § 469 z.ř.s. (řízení ve věci péče soudu o nezletilé) nebo § 482 z.ř.s. (řízení ve věcech mezinárodních únosů dětí),
- jmenování OSPOD opatrovníkem dítěte mladšího 12 let pro účely udělení souhlasu k osvojení podle § 807 o.z.,
- jmenování OSPOD opatrovníkem dítěte v případě rozhodnutí soudu o omezení nebo omezení výkonu rodičovské odpovědnosti obou rodičů podle § 878 odst. 3 o.z.,
- jmenování OSPOD opatrovníkem pro správu jmění podle § 905 a § 948 a násl. o.z.,
- jmenování OSPOD poručníkem dítěte podle § 930 odst. 3 o.z.

- Plánuje prosím MPSV upravit Instrukci o vedení spisové dokumentace?

Tato myšlenka bude zvažována.

- Když bude probíhat např. řízení o prodloužení ÚV, tak opět budeme zakládat zvláštní spis. dokumentaci?

Ano, ve všech případech, kdy půjde o výkon kolizního opatrovnictví. Po skončení soudního řízení a ukončení výkonu kolizního opatrovnictví bude zvláštní opatrovnický spis uzavřen. Bude-li pak OÚ ORP témuž dítěti znovu jmenován opatrovníkem v jiném řízení nebo z jiného důvodu, dojde opět k založení nového zvláštního opatrovnického spisu.